

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 23.11.2017
COM(2017) 688 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU, ODBORU REGIJ IN EVROPSKI
INVESTICIJSKI BANKI**

Tretje poročilo o stanju energetske unije

{SWD(2017) 384 final} - {SWD(2017) 385 final} - {SWD(2017) 386 final} -
{SWD(2017) 387 final} - {SWD(2017) 388 final} - {SWD(2017) 389 final} -
{SWD(2017) 390 final} - {SWD(2017) 391 final} - {SWD(2017) 392 final} -
{SWD(2017) 393 final} - {SWD(2017) 394 final} - {SWD(2017) 395 final} -
{SWD(2017) 396 final} - {SWD(2017) 397 final} - {SWD(2017) 398 final} -
{SWD(2017) 399 final} - {SWD(2017) 401 final} - {SWD(2017) 402 final} -
{SWD(2017) 404 final} - {SWD(2017) 405 final} - {SWD(2017) 406 final} -
{SWD(2017) 407 final} - {SWD(2017) 408 final} - {SWD(2017) 409 final} -
{SWD(2017) 411 final} - {SWD(2017) 412 final} - {SWD(2017) 413 final} -
{SWD(2017) 414 final}

I. UVOD

Prehod Evrope na nizkoogljično družbo postaja nova resničnost. Energetska unija, ena od desetih prednostnih nalog te Komisije, ustvarja nova delovna mesta, rast in priložnosti za naložbe. Lanski sveženj Čista energija za vse Evropejce¹ in predlogi o nizkoemisijski mobilnosti, predstavljeni novembra 2017, so bili pomemben mejnik v tem postopku². Komisija je v manj kot treh letih po objavi okvirne strategije za energetske unijo³ predstavila skoraj vse predloge, potrebne za uresničitev načela energijske učinkovitosti na prvem mestu, podpiranje vodilne vloge EU na področju podnebnih ukrepov in energije iz obnovljivih virov ter zagotavljanje poštene obravnave odjemalcev.

V tem tretjem poročilu o stanju energetske unije so predstavljeni napredek v preteklem letu in obeti za prihodnje leto. Zdaj je čas, da se celotna družba – državljani, mesta, podeželje, podjetja, akademska stroka, socialni partnerji – spodbudi k prevzemanju odgovornosti za energetske unijo in njenemu nadaljnjemu razvoju ter **sodelovanju** pri razvoju rešitev prihodnosti.

Komisija pozdravlja odločno zavezanost Evropskega parlamenta in Sveta, da prednostno sprejmeta zakonodajne pobude o energiji in podnebnju, predlagane v letih 2015 in 2016, v skladu s skupno izjavo treh predsednikov⁴. Komisija sozakonodajalca poziva, naj ohranita visoko raven ambicioznosti in usklajenosti različnih predlogov.

Medtem je pomembno, da se nadaljuje hitro zagotavljanje več **olajševalnih ukrepov**⁵ za zagotovitev, da prehod na nizkoogljično gospodarstvo v celoti prispeva k posodobitvi gospodarstva Evrope. To bo tudi pomagalo državam članicam izpolniti skupno dogovorjene energetske in podnebne cilje do let 2020 in 2030 ter širše cilje energetske unije.

Dokončanje energetske unije zahteva tesno sodelovanje med Komisijo, državami članicami in vsemi segmenti družbe. Pri tem postopku soustvarjanja je pravočasna predložitev osnutkov **celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov** držav članic za obdobje po letu 2020 ključni mejnik. Večina držav članic je začela pripravljati svoje nacionalne načrte, vendar morajo vse vložiti veliko truda, da bodo osnutke načrtov končale do začetka leta 2018.⁶ Zgodnja predložitev je ključna za to, da se pri vlagateljih ustvari zaupanje in gotovost za obdobje po letu 2020. Prav tako je razpoložljivost osnutkov načrtov do začetka leta 2018 ključna, da se dokaže odločna vodilna vloga Unije na svetovni ravni.

Svetovne spremembe proizvodnje energije in povpraševanja po njej močno vplivajo na geopolitiko in konkurenčnost industrije. To prinaša velike izzive za Evropo, vendar hkrati ustvarja edinstvene priložnosti. V okviru tega si EU prizadeva, da bi okreplila svojo vodilno vlogo pri prehodu na čisto energijo in hkrati zagotovila energetske varnost vsem svojim državljanom. Zato še vedno prednostno obravnava cilj dokončanja in zagotovitve energetske unije. Delo še zdaleč ni končano. Da bi pritegnili naložbe v posodobitev celotnega gospodarstva, je treba najprej pokazati prizadevnost pri vprašanjih, kot so obnovljivi viri

¹ Glej sporočilo z naslovom Čista energija za vse Evropejce (COM(2016) 860).

² COM(2017) 283 z dne 31. maja 2017 in COM(2017) 675 final.

³ Projekt energetske unije je ena od desetih političnih prednostnih nalog sedanje Komisije: Okvirna strategija za trdno energetske unijo s podnebno politiko, usmerjeno v prihodnost (COM(2015) 80).

⁴ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016C1224\(01\)&from=SL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016C1224(01)&from=SL).

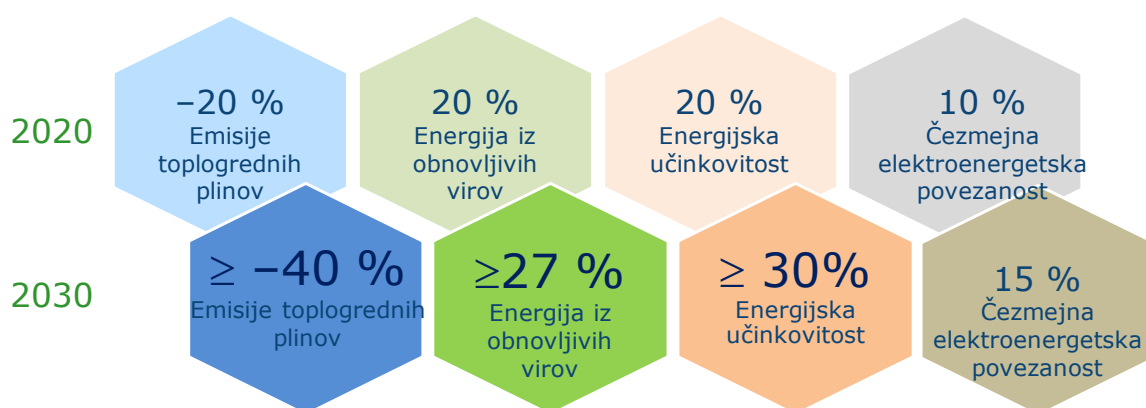
⁵ COM(2016) 860 in prilogi k sporočilu.

⁶ Glej Prilogo 3 k temu sporočilu o stanju napredka pri nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih.

energije, energijska učinkovitost, podnebni ukrepi in inovativnost na področju čiste energije, ter zagotoviti ustrezne cenovne signale na trgu.

Zato moramo pospešiti svoja skupna prizadevanja in izpolniti zavezo za dokončanje energetske unije do konca mandata sedanje Komisije. Do leta 2019 energetska unija ne sme biti več politika. Postati mora resničnost.

Okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 – dogovorjeni krovni cilji

II. TRENDI IN UGOTOVITVE GLEDE POLITIKE

Evropa se oddaljuje od energetskega sistema, ki temelji na fosilnih gorivih, in pomika proti nizkoogljičnemu, popolnoma digitalnemu sistemu, usmerjenemu v odjemalce. Glavni trendi, ugotovljeni v zadnjih letih, so se nadaljevali in se na nekaterih področjih celo okrepili.⁷

Delež energije iz obnovljivih virov v mešanici virov energije EU se še naprej povečuje in je na dobri poti, da leta 2020 doseže 20-odstotni ciljni delež. Leta 2015 je energija iz obnovljivih virov osmo leto zapored obsegala večino (77 %) nove proizvodne zmogljivosti EU.⁸ Stroški obnovljivih virov energije, na primer za sončno (fotovoltaično)⁹ ter vetrno energijo na kopnem in morju, se znižujejo. To izraža zaupanje vlagateljev v tehnološki napredek, dobro načrtovanje politik in reforme trga električne energije.¹⁰ V preteklosti je uporaba retroaktivnih

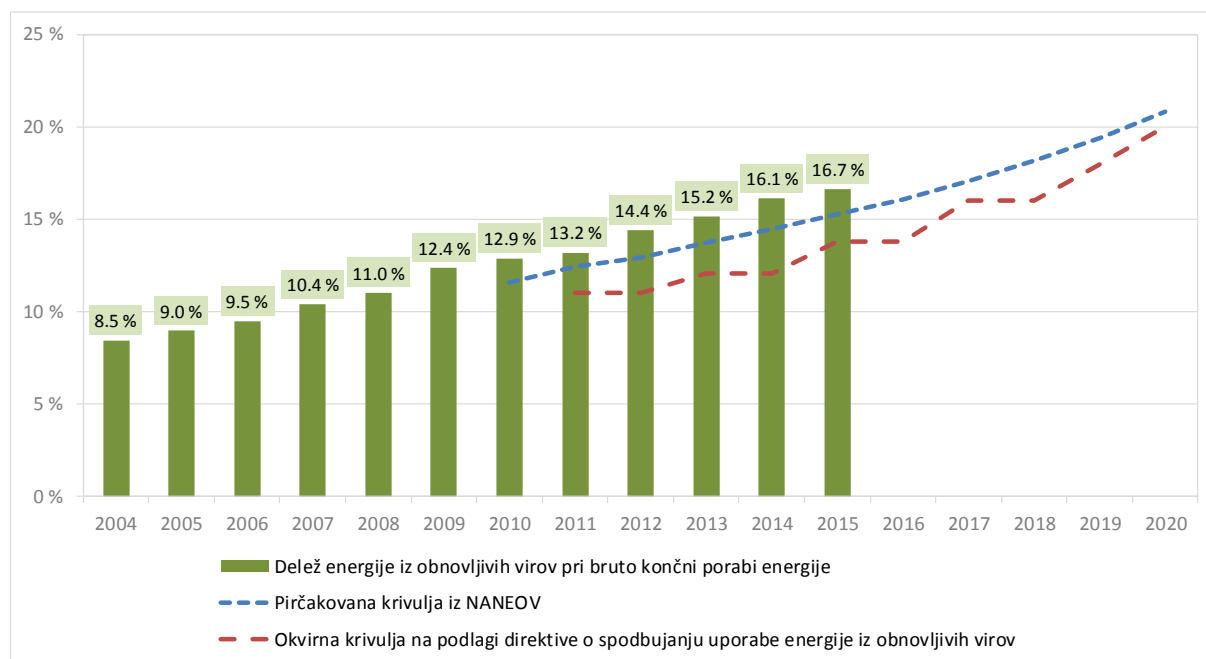
⁷ Glej podrobna poročila Komisije, priložena temu sporočilu, podrobnejše ugotovitve glede politike za pet razsežnosti v Prilogi 2 k temu sporočilu ter informativne preglede za 28 držav, ki so priloženi temu sporočilu in v katerih je predstavljeno stanje v vsaki državi članici, vključno s kakovostjo zraka. Glej tudi priloženo Poročilo št. 17/2017 Evropske agencije za okolje z naslovom „Trends and projections in Europe 2017“ (Trendi in napovedi za Evropo v letu 2017).

⁸ Poročilo EEA št. 3/2017 z naslovom „Renewable energy in Europe 2017“ (Energija iz obnovljivih virov v Evropi za leto 2017), na voljo na spletnem naslovu <https://www.eea.europa.eu/publications/renewable-energy-in-europe-2017>.

⁹ Glej sliko 8 na strani 77 spremnega dokumenta z naslovom „Study on Residential Prosumers in the European Energy Union“ (Študija o gospodinjskih proizvajalcih-odjemalcih v evropski energetski uniji) (JUST/2015/CONS/FW/C006/0127).

¹⁰ Pri preteklih, na razpisih temelječih programih podpore v obdobju 2010–2015 za vetrno energijo na morju so bile dosežene končne cene med 103,2 EUR/MWh (Horns Rev III, Danska) in 186,1 EUR/MWh (Dudgeon, Združeno kraljestvo). Ta se je stalno zniževala, v zadnjem konkurenčnem postopku za zbiranje ponudb za vetrno

ukrepov v državah članicah negativno vplivala na naložbe v obnovljive vire energije. V smislu zanesljivosti oskrbe se je z obnovljivimi viri energije po ocenah prihranilo 16 milijard EUR pri uvozu fosilnih goriv (podatki za leto 2015).¹¹

Slika 1: Deleži energije iz obnovljivih virov pri bruto končni porabi energije v EU v primerjavi s krivuljama na podlagi direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov in nacionalnih akcijskih načrtov za energijo iz obnovljivih virov

Ločevanje emisij toplogrednih plinov in bruto domačega proizvoda (BDP) se je nadaljevalo, spodbujale pa so ga predvsem inovacije.¹² V letu 2016 so se zaradi okrevanja gospodarstva Evrope okrepile industrijske in gospodarske dejavnosti, BDP pa se je na splošno povečal za 1,9 %. Zaradi tega bi se lahko povečale tudi emisije toplogrednih plinov. Vendar so se namesto tega zmanjšale, in sicer na splošno za 0,7 %, v sektorjih, ki jih pokriva sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS), pa še bolj (za 2,9 %). Na splošno se je med letoma 1990 in 2016 skupni BDP EU povečal za 53 %, skupne emisije¹³ pa so se zmanjšale za 23 %¹⁴. V prometnem sektorju pa se emisije toplogrednih plinov še naprej povečujejo.

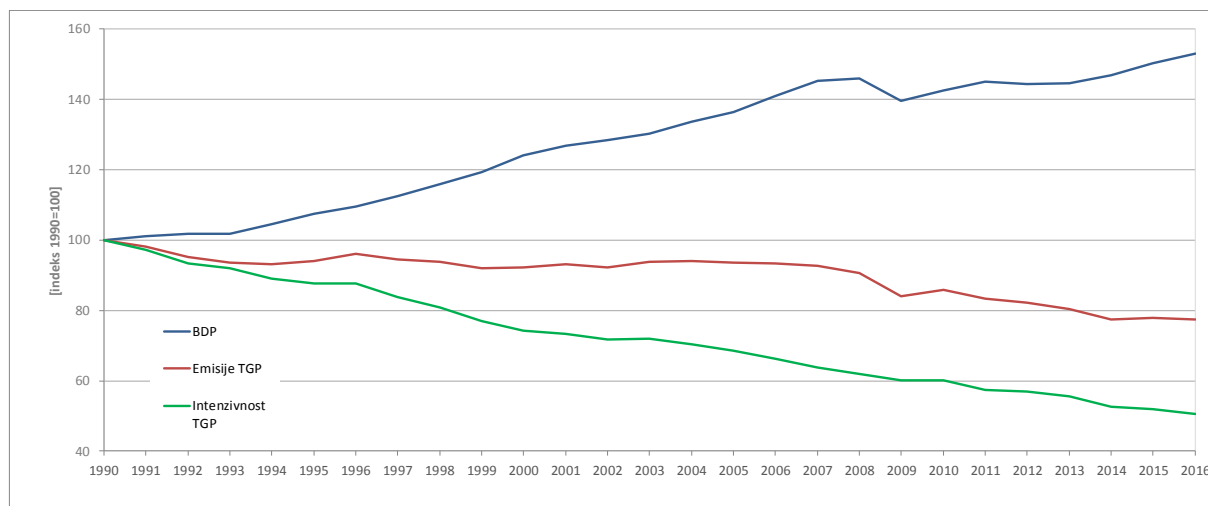
energijo na morju, ki je aprila 2017 potekal v Nemčiji, so bile za tri uspešne projekte predložene ponudbe v vrednosti 0 EUR. Za fotovoltaične naprave v Nemčiji se je podpora od aprila 2015 do junija 2017 znižala z 9,17 ct/KWh na 5,66 ct/KWh.

¹¹ Poročilo o napredku na področju energije iz obnovljivih virov iz leta 2017, na voljo na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0057>.

¹² https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/strategies/progress/docs/dca_report_en.pdf.

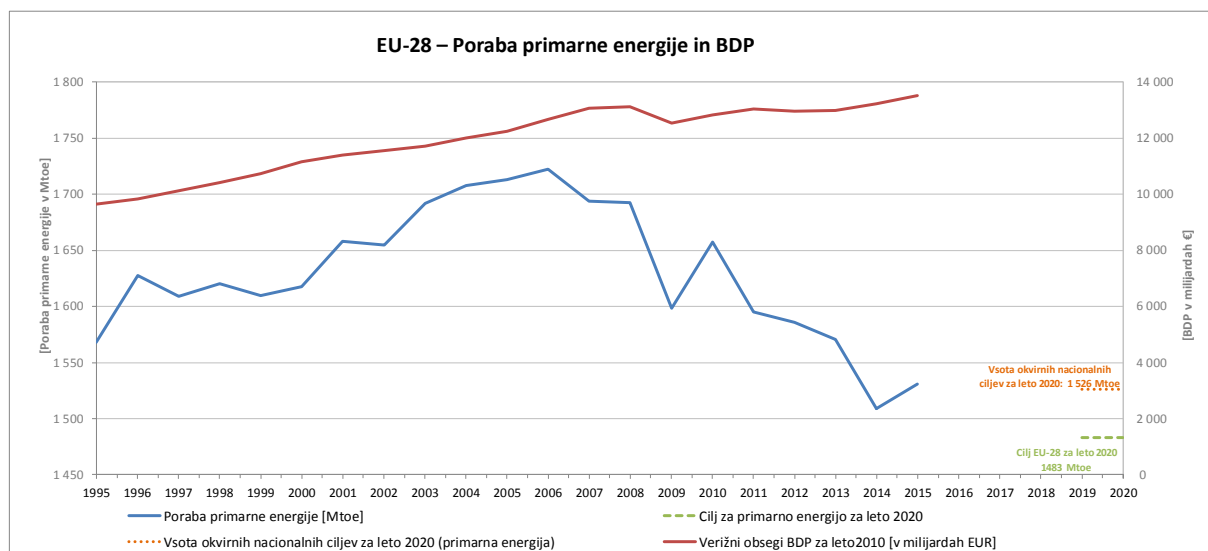
¹³ Brez upoštevanja rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva, vendar ob upoštevanju letalstva.

¹⁴ Po podatkih približnega popisa za leto 2016. Glej poročilo Dve leti po Parizu – napredek pri izpolnjevanju podnebnih zavez EU (COM(2017) 646 final).

Slika 2: Spremembe BDP EU (realne vrednosti), emisij toplogrednih plinov v EU (TGP) in intenzivnosti emisij TGP v gospodarstvu EU (razmerje med emisijami in BDP) (indeks 1990 = 100)

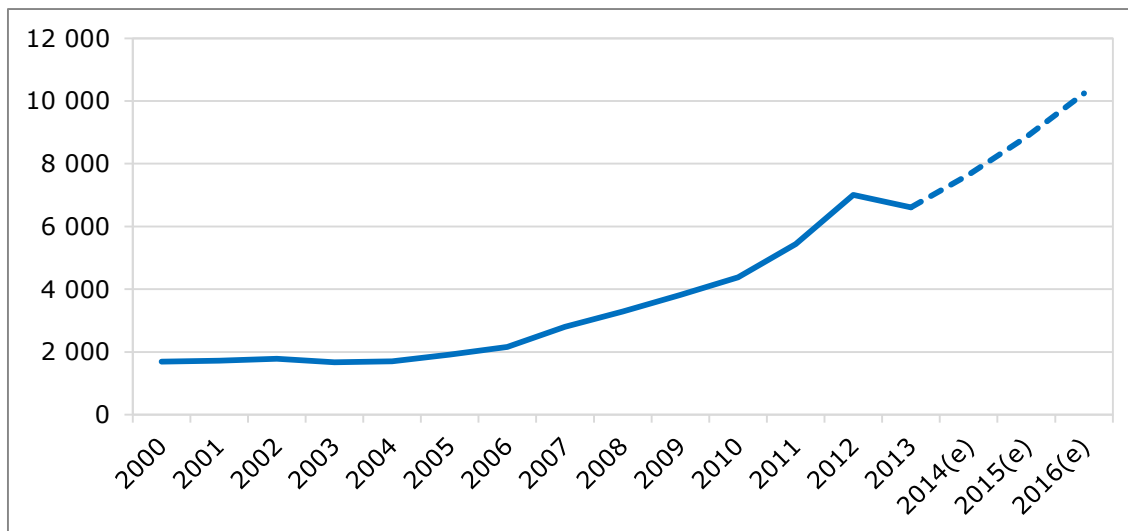
Ločeni sta bili tudi gospodarska rast in poraba energije. Vse manjše povpraševanje po energiji v EU je predvsem posledica ukrepov za energijsko učinkovitost v državah članicah. Čeprav se je poraba energije leta 2015 nekoliko povečala zaradi večje gospodarske rasti, nižjih cen nafte in plina ter hladnejše zime v primerjavi z izjemno toplo zimo leta 2014, je dolgoročni trend navzdol jasen: leta 2015 je EU porabila 2,5 % primarne energije manj kot leta 1990, BDP pa se je v enakem obdobju povečal za 53 %. Ne glede na to mora EU še vedno zmanjšati svojo porabo primarne energije za 3,1 % med letoma 2015 in 2020, da bi dosegla svoj cilj glede energijske učinkovitosti.¹⁵

Slika 3: Razvoj BDP in porabe primarne energije v EU-28. Vir: Eurostat

¹⁵ Poraba končne energije pomeni energijo, ki se dobavi za industrijo, prevoz, gospodinjstva, storitve in kmetijstvo, pri čemer je izključena dobava sektorju za pretvorbo energije in samemu energetskega gospodarstvu. Poraba primarne energije vključuje tudi zadnjenavedeno dobavo.

Energetski prehod, ki se izvaja, prispeva k posodabljanju evropskega gospodarstva. Na primer patentiranje na področju tehnologij čiste energije se v Evropi povečuje. Tudi evropska podjetja vse pogosteje poskušajo pridobiti varstvo za svoje izume na mednarodni ravni, kar dokazuje, da so vse bolj prepričane o svoji konkurenčnosti na svetovnem trgu energetske tehnologije. EU se za Japonsko uvršča na drugo mesto po mednarodnih patentih.

Slika 4: Trendi v zvezi s patenti EU na področju tehnologij čiste energije. Vir: Evropska komisija/Skupno raziskovalno središče (na podlagi podatkov Evropskega patentnega urada). Podatki za leta 2014, 2015 in 2016 so ocene.

Kljub tem pozitivnim trendom lahko prehod na čisto energijo ovira nelojalna konkurenca, če bodo države članice še naprej zagotavljale subvencije za fosilna goriva. Te so v različnih oblikah, kot so neposredne subvencije neekonomičnim premogovnikom¹⁶, mehanizmi zmogljivosti za emisijsko intenzivne elektrarne, davčna olajšava za službene avtomobile ali dizelsko gorivo in podobni ukrepi. Zaradi subvencij za fosilna goriva se tudi povečuje tveganje naložb v nasedla sredstva, ki jih je treba nadomestiti pred koncem njihove življenjske dobe. Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrti bi morali prispevati k boljšemu spremljanju in ocenjevanju prizadevanj držav članic za znižanje subvencij za fosilna goriva. Naslednje poročilo o cenah in stroških energije za leto 2018 bo vsebovalo najnovejše informacije o subvencijah za fosilna goriva v EU.

III. OCENA NAPREDKA

Energetski prehod bi moral biti **socialno pravičen**, voditi v **inovacije**, temeljiti na dolgoročni **infrastrukturi** in hkrati povečati zanesljivost oskrbe. Instrumenti Evropske unije za **naložbe** ter njene **zunanje in razvojne politike** podpirajo energetske prehod Evrope. Leta 2017 je bil na vseh teh področjih narejen velik napredek.

Socialno pravičen energetske prehod

¹⁶ Države članice lahko zagotovijo pomoč za zaprtje do leta 2018, da bi pokrile tekoče proizvodne izgube v okviru dokončnega zaprtja nekonkurenčnih premogovnikov. Pomoči za kritje izrednih stroškov za blaženje družbenega in okoljskega vpliva ni mogoče razširiti po letu 2027 (Sklep Sveta 2010/787/EU z dne 10. decembra 2010 o državnih pomočeh za lažje zaprtje nekonkurenčnih premogovnikov).

Prehod na nizkoogljično družbo vpliva na številne ljudi kot odjemalce, delavce, zaposlene ali udeležence na trgu energije. Čeprav energetski prehod kratkoročno ne bo koristil vsem, bo nazadnje – če bo skrbno upravljan – koristil celotnemu gospodarstvu EU z ustvarjanjem novih zaposlitvenih priložnosti, zagotovitvijo prihrankov pri stroških energije ali izboljšanjem kakovosti zraka. Številni olajševalni ukrepi iz svežnja Čista energija za vse Evropejce so namenjeni obravnavi težav nekaterih regij ali skupin prebivalcev pri izkoriščanju energetskega prehoda.

Olajševalni ukrepi za ogljično intenzivne regije in otoke

Leta 2017 je Komisija začela zagotavljati prilagojeno podporo in pomoč regijam na prehodu, ki so bile ali so še vedno odvisne od premogovno in ogljično intenzivnih industrij. Te regije se spopadajo s posebnimi gospodarskimi in družbenimi izzivi. V tesnem partnerstvu z nacionalnimi in regionalnimi organi se je začelo delo z regijama Trenčín na Slovaškem in Šlezijo na Poljskem. Podpora vključuje izvajanje raziskav o gospodarskih prednostih teh regij, tehnično pomoč in svetovanje v zvezi s ciljno usmerjeno uporabo več razpoložljivih skladov in programov EU. Komisija bo še naprej tesno sodelovala s tema regijama, pilotni projekt pa razširila na druge zainteresirane države članice. Ta pobuda bo namenjena tudi izkoriščanju izkušenj evropskih regij, ki so uspešno izvedle prehod. V ta namen bo decembra 2017 vzpostavljena platforma deležnikov za celotno EU.

Čeprav imajo otoki pogosto dobre pogoje za pritegnitev naložb v čisto energijo, se zaradi svojih geografskih značilnosti, malih gospodarstev in velike odvisnosti od uvoza fosilnih goriv spopadajo s posebnimi izzivi. Maja 2017 je Komisija skupaj s 14 državami članicami na Malti podpisala politično izjavo o pospešitvi prehoda na čisto energijo na otokih. Prvi forum v okviru pobude je potekal septembra na Kreti. Namen pobude je 2 400 poseljenim otokom Evrope zagotoviti dolgoročen okvir, ki jim bo pomagal zmanjšati odvisnost od uvoza energije na podlagi boljše uporabe njihovih obnovljivih virov energije.

S prehodom na nizkoogljično gospodarstvo se bodo ustvarila nova delovna mesta v energetskega sektorju¹⁷ in širšem gospodarstvu. Ta potencial v zvezi z delovnimi mesti zahteva nova **znanja** in sposobnosti. Zato je Komisija zdaj objavila razpis za načrte za sektorsko sodelovanje na področju znanj in spretnosti, da bi obravnavala potrebe po znanju in spretnostih na področju čistih tehnologij, energije iz obnovljivih virov in gradbeništva.¹⁸ Lani se je začel izvajati podoben okvir za avtomobilski sektor. Da bi se izboljšalo razumevanje vrzeli v znanju in spretnostih po vseh državah in sektorjih, Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop) izvaja analizo velepodatkov na podlagi preverjanja prostih delovnih mest v realnem času, prvi rezultati pa bodo na voljo leta 2018.

V EU skoraj 50 milijonov ljudi trpi zaradi **energijske revščine**. Komisija je v okviru svežnja za čisto energijo predlagala vrsto ukrepov za obravnavo energijske revščine na podlagi energijske učinkovitosti, ukrepov za zaščito pred odklopom ter boljše opredelitve in spremljanja vprašanja na ravni držav članic. Evropska opazovalna skupina za spremljanje energijske revščine bo do konca leta 2017 na interaktivnem spletnem portalu objavila statistične podatke in poročila. V naslednji fazi se bo osredotočila na izmenjavo informacij in

¹⁷ Medtem ko se je število delovnih mest, povezanih z dobavo ogljično intenzivnih virov energije, v EU med letoma 2008 in 2014 zmanjšalo za 67 000, se je število zelenih zaposlitev v energetskega sektorju v enakem obdobju povečalo za več kot 400 000 (podatki Eurostata).

¹⁸ V okviru programa Erasmus+ je bil razpis zavezništva za panožna znanja in spretnosti za zbiranje predlogov objavljen 25. oktobra: https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/key-action-2-cooperation-for-innovation-and-exchange-good-practices/sector-skills-alliances_en.

dobre prakse med strokovnjaki in oblikovalci politik. Začela se je pilotna kampanja ozaveščanja, ki bo v naslednjem letu uvedena v štirih državah članicah (na Češkem, v Grčiji, na Portugalskem in v Romuniji). Osredotočena je na ozaveščanje odjemalcev, ki trpijo zaradi energijske revščine, o njihovih pravicah, poleg tega pa se bodo v okviru kampanje odjemalcem zagotavljala navodila za varčevanje z energijo in informacije o izboljšanju energijske učinkovitosti z nizkimi stroški.

Energetski prehod pozitivno vpliva na **zdravje** številnih državljanov Evrope. Skupne emisije onesnaževal, kot so žveplov dioksidi, dušikovi dioksidi in delci, se v EU zmanjšujejo, kljub temu pa onesnaženost zraka še vedno letno povzroči več kot 400 000 prezgodnjih smrti.¹⁹ EU je decembra 2016 sprejela direktivo o nacionalnih zgornjih mejah emisij²⁰, da bi do leta 2030 zmanjšala število prezgodnjih smrti zaradi onesnaženosti zraka za polovico. Z energetskim preходом bi se lahko še bolj zmanjšale strupene emisije in pospešilo izboljševanje kakovosti življenja v številnih evropskih mestih, kjer se državljani vsak dan srečujejo z onesnaženostjo zraka.²¹ S pametnimi naložbami v čistejši promet in ogrevanje gospodinjstev se bo tudi podprlo gospodarstvo, saj se bodo znižali stroški zdravstvenega varstva in zmanjšala odsotnost z dela zaradi bolezni dihal.

Energetski prehod z inovacijami

Energetska unija je pomembno gonilo inovativnosti na področju čiste energije v Evropi in preostalem svetu. Evropske družbe in inovatorji bi morali biti na čelu tega gibanja in si zagotoviti prednost tistega, ki zgodaj ukrepa, glede novih tehnologij in poslovnih modelov. To je eden od ključnih ciljev strategije za pospeševanje inovativnosti na področju čiste energije²².

Evropa je ena od najinovativnejših regij na svetu, potrebuje pa več prizadevanj za prenos teh inovacij na trg ter rast in zaposlitvene priložnosti.

Ker je za raziskave in inovacije potreben čas, so srednjeročne koristi na terenu odvisne od takojšnjih pripravljanih ukrepov. Zato se je financiranje EU lani povečalo. Kohezijska politika podpira inovativnost prek pametne specializacije (vsaj 2,6 milijarde EUR bo usmerjene v raziskave in inovacije na področju nizkoogljičnih tehnologij²³), v okviru programa Obzorje 2020 pa se bo v obdobju 2018–2020 namenilo več kot 2 milijardi EUR s poudarkom na štirih ključnih energetskih in podnebnih prednostnih nalogah: shranjevanje, obnovljivi viri energije, stavbe in (mestna) e-mobilnost. Ob upoštevanju dejavnosti od spodaj navzgor se lahko skupni znesek zviša celo na 3 milijarde EUR²⁴. Poleg tega se je proračun instrumenta InnovFin za predstavitvene projekte na področju energije, tj. finančnega instrumenta, ki podpira prototipne projekte na področju nizkoogljične energetske tehnologije,

¹⁹ Poročilo EEA z naslovom „Air quality in Europe – 2017 report“ (Kakovost zraka v Evropi – poročilo za leto 2017), str. 17.

²⁰ Direktiva (EU) 2016/2284 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2016 o zmanjšanju nacionalnih emisij za nekatera onesnaževala zraka, spremembi Direktive 2003/35/ES in razveljavitvi Direktive 2001/81/ES (UL L 344, 17.12.2016, str. 1–31).

²¹ Glej presojo vpliva Komisije, priloženo predlogu o spremenjeni direktivi o energijski učinkovitosti (SWD(2016) 405 final, str. 59).

²² COM(2016) 763 final.

²³ Komisija je sklenila pet medregionalnih partnerstev za inovativnost na področju energije (za bioenergijo, morsko energijo iz obnovljivih virov, pametna omrežja, sončno energijo in trajnostne stavbe); COM(2017) 376 final.

²⁴ To vključuje 15 milijonov EUR za dve priznanji za inovativnost, in sicer za umetno fotosintezo in akumulatorje.

s sredstvi programa Obzorje 2020 podvojil na 300 milijonov EUR in zdaj vključuje dodatne neizplačane prihodke iz prvega razpisa programa NER300²⁵.

Akumulatorji so strateški del inovacijskih prednostnih nalog, opredeljenih prejšnjega novembra. Z vse boljšim delovanjem in nižjimi stroški bodo akumulatorji ključna omogočitelna tehnologija za doseganje ciljev energetske unije, zlasti z uporabo v elektromobilnosti in pri shranjevanju električne energije. Kar zadeva financiranje, je Komisija pripravljena precejšnjo podporo nameniti akumulatorjem in tehnologiji akumulatorskih celic. V ta namen Komisija sodeluje z inovacijskim ekosistemom, državami članicami in deležniki iz industrije po celotni vrednostni verigi na področju akumulatorjev, da bi opredelila prednostne naloge in potrebe ter ustanovila zavezništvo EU za akumulatorje, v središču katerega bo proizvodnja akumulatorskih celic. Rezultat bo prispeval k forumu o konkurenčnosti industrije na področju čiste energije, ki bo potekal februarja 2018. To dopolnjuje regulativne ukrepe za odpravo dejavnikov, ki odvrčajo od shranjevanja energije, in spodbujanje elektromobilnosti. Podobni združeni pristopi se ponavljajo na drugih prednostnih področjih, kot so energija iz obnovljivih virov in razogljičenje stavbnega fonda Evrope, ter tako ustvarjajo resnične industrijske in gospodarske koristi za Evropo.

Olajševalni ukrepi za inovacije v mestih

Večina inovacij in naložb, potrebnih za energetski prehod, se razvija oziroma izvaja v mestih. V letu 2017 so mesta po vsej EU sprejela več konkretnih pobud za razvoj in izvedbo novih in inovativnih tehnologij v podporo energetskemu prehodu. Göteborg, Pariz in Viladecans so v okviru inovativnih urbanih aktivnosti začeli preskušati inovativne rešitve, ki bi se lahko prenesle na druga mesta EU.²⁶ V okviru pobude Konvencija županov, ki se zdaj širi na območja zunaj Evrope²⁷, so mesta v Evropi, državah evropskega sosledstva in regijah širitve sprejela integriran pristop in odločne ukrepe za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter dostop do cenovno ugodne in trajnostne energije. Poleg tega so bila na podlagi agende EU za mesta²⁸ sklenjena različna mestna partnerstva, ki ponujajo inovativen pristop k upravljanju s sodelovanjem lokalnih organov, držav članic in evropskih institucij. Partnerstva na področju energetskega prehoda, mobilnosti v mestih, kakovosti zraka, trajnostne rabe zemljišč in rešitev, ki temeljijo na naravi, digitalnega prehoda, krožnega gospodarstva, prilagajanja na podnebne spremembe in stanovanj bodo imela pomembno vlogo pri zagotovitvi inovativnega energetskega prehoda. Mesta in industrija si v okviru evropskega partnerstva za inovacije za pametna mesta in skupnosti prizadevajo izpolniti cilj, da bo lahko do leta 2025 300 milijonov evropskih državljanov v mestih uporabljalo interoperabilne mestne podatkovne platforme²⁹; da bi se olajšal odkup, je bil za mestne nosilce odločanja pripravljen vodnik.³⁰

²⁵ Program NER300 je program financiranja inovativnih predstavitvenih projektov nizkoogljične energije. Financira se s prodajo 300 milijonov pravic do emisij iz rezerve za nove udeležence, ustanovljene za tretjo fazo sistema EU za trgovanje z emisijami. V 20 državah članicah je bilo za inovativne projekte na področju energije iz obnovljivih virov in projekte na področju zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida dodeljene 2,1 milijarde EUR. Pet projektov ni bilo uresničenih, povezani neizplačani prihodki pa se usmerjajo nazaj na trg prek predstavitvenih projektov na področju energije InnovFin in dolžniškega instrumenta IPE.

²⁶ <http://www.uia-initiative.eu/en/uia-cities>.

²⁷ http://www.konvencijazupanov.eu/index_sl.html; glej tudi priloženo poročilo z naslovom „Covenant of Mayors in figures: 8-year assessment“ (Konvencija županov v številkah: osemletna ocena), JRC 2017.

²⁸ <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>.

²⁹ http://beta.eu-smartcities.com/sites/default/files/2017-09/EIP_Mgmt_Framework.pdf.

³⁰ <http://beta.eu-smartcities.com/sites/default/files/2017-09/ShC-EIP%20Humble%20Lampost%20Mgmt%20F%27rwork%20-%20Component%20Design.pdf>.

Komisija prevzema vodilno vlogo tudi na svetovni ravni. Februarja 2017 je od Združenih držav prevzela predsedstvo usmerjevalnega odbora v okviru pobude Misija: inovativnost in zavzela vodilno vlogo pri dveh inovacijskih izzivih: „pretvarjanje sončne svetlobe v sončna goriva, ki jih je mogoče skladiščiti“ in „cenovno dostopno ogrevanje in hlajenje“. Komisija namerava kot soorganizatorica vrha Misije: inovativnost maja 2018 in ministrskega foruma za čisto energijo dati znatno priložnost nedržavnim deležnikom, vključno s podjetji, inovatorji, zasebnimi vlagatelji in mesti. To bi bilo mogoče narediti v tesnem sodelovanju s Svetovno konvencijo županov³¹, ki je začela delovati leta 2017. Hkrati Evropska unija sodeluje v partnerstvu s Kitajsko in Kanado, da bi spodbujala inovativnost na področju čiste energije po vsem svetu.

Poleg tega je Komisija v imenu Euratoma še naprej vodilna stran pri mednarodnem inovativnem projektu ITER za razvoj fuzije kot poslovno smiselne vira energije.³²

Energetski prehod, ki zahteva dolgoročno infrastrukturo

Energetskega prehoda brez prilagoditve infrastrukture potrebam prihodnjega energetskega sistema ne bo. Energetska, prometna in telekomunikacijska infrastruktura so vse bolj medsebojno povezane. To medsektorsko povezovanje se bo nadaljevalo, pri čemer bodo lokalna omrežja vse pomembnejša za vsakodnevno življenje evropskih državljanov, ki bodo vse pogostejše prehajali na elektromobilnost, decentralizirano proizvodnjo energije in prilagajanje odjema. Komisija za vzpostavitev pametne infrastrukture naslednje generacije in čimboljšo uporabo obstoječe infrastrukture spodbuja nosilce projektov, ki se prijavljajo za finančno podporo, k ustvarjanju sinergij med energetske, prometno in telekomunikacijsko infrastrukturo. Ocenila bo, kako naj se spodbujanje takih inovativnih infrastrukturnih projektov nadaljuje v obdobju po letu 2020.

Vse večja digitalizacija infrastrukture že zdaj omogoča pametno upravljanje omrežja in prilagajanje odjema. V svežnju Čista energija za vse Evropejce je določen usklajen okvir za prilagajanje odjema, ki omogoča pametno polnjenje električnih vozil, odjemalce spodbuja k polnjenju ob urah, ko je cena električne energije nizka, operaterjem distribucijskih sistemov pa omogoča, da dejavno upravljajo omrežje.³³ Na podlagi direktive o infrastrukturi za alternativna goriva so bili pripravljeni nacionalni okviri politike in podporni ukrepi, ki jih je Komisija podrobno ocenila. Da bi se obravnavale ugotovljene pomanjkljivosti, je Komisija na začetku tega meseca predlagala dodatne ukrepe, vključno s financiranjem za infrastrukturo za alternativna goriva v vrednosti do 800 milijonov EUR.³⁴

V digitalni dobi je boljše varovanje naše energetske infrastrukture ključno. Platforma strokovne skupine za kibernetsko varnost na področju energetike je v svojem poročilu, objavljenem februarja 2017³⁵, opredelila izzive in posebne potrebe energetskega sektorja, ki zdaj niso zajete z zakonodajo EU. Komisija je v okviru projektne skupine za pametna omrežja začela delo z deležniki v zvezi s kodeksom omrežja o posebni kibernetski varnosti na področju energije do konca leta 2018. Začela se je študija o tveganjih in preprečevanju kibernetskih incidentov v energetskega sektorju.

³¹ <http://www.globalcovenantofmayors.org/>.

³² Sporočilo Komisije o prispevku EU k prenovljenemu projektu ITER (COM(2017) 319 final z dne 14. junija 2017).

³³ V predlogu direktive o skupnih pravilih za notranji trg električne energije (prenovitev) (COM(2016) 864 final z dne 30. novembra 2016).

³⁴ COM(2017) 652 final.

³⁵ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/eecsp_report_final.pdf.

Hkrati se nadaljuje delo za izboljšanje povezovanja notranjega trga energije in zanesljivosti oskrbe. Obseg regionalnega sodelovanja, ki je bilo prvotno namenjeno izboljšanju fizične infrastrukture in njeni učinkoviti uporabi, se širi in zajema vidike, kot so razvoj obnovljivih virov energije in energijska učinkovitost. Lahko bi se še dodatno razvil in zajel skupne projekte držav članic in zadevnih nosilcev projektov na področju obnovljivih virov energije ali celo skupne dolgoročne strategije za uvedbo obnovljivih virov energije na regionalni ravni.

Kljub precejšnjim dosežkom je treba poudariti, da pomembna ozka grla še niso bila odpravljena. Štiri države članice (Ciper, Poljska, Španija in Združeno kraljestvo) predvidoma ne bodo izpolnile cilja 10-odstotne čezmejne elektroenergetske povezanosti do leta 2020.³⁶ Za obravnavo tega je Komisija zdaj sprejela sporočilo o cilju za čezmejno elektroenergetsko povezanost do leta 2030. Poleg tega je sprejela tretji seznam projektov skupnega interesa. Ta vključuje ključne projekte, potrebne za doseganje ciljev povezanega notranjega trga energije, zlasti tistih, o katerih so se dogovorile štiri skupine na visoki ravni, kot so povezovalni daljnovodi za povezavo Iberskega polotoka s Francijo in preostalo EU za zagotovitev razvoja obnovljivih virov energije, projekti v zvezi s sinhronizacijo baltskih držav z evropskimi omrežji, projekti na področju plina za zagotovitev zanesljivosti oskrbe in konkurence v Srednji/Jugovzhodni Evropi ter prvi projekti za povezano severnomorsko omrežje.

Regionalno povezovanje po vsej Evropski uniji

Septembra 2017 se je skupina na visoki ravni za plinske povezave v srednji in jugovzhodni Evropi dogovorila, da bo razširila svoje geografsko območje na celotno regijo Zahodnega Balkana in se osredotočila na vzpostavitev povezanega trga električne energije ter spodbujanje naložb v obnovljive vire energije in energijsko učinkovitost. Z instrumentom za povezovanje Evrope se je precej izboljšal prvi povezovalni plinovod med Romunijo in Bolgarijo.

V okviru načrta medsebojnega povezovanja baltskega trga energije (Baltic Energy Market Interconnection Plan – BEMIP) je bila opravljena tehnična in ekonomska analiza o sinhronizaciji električnega omrežja baltskih držav z električnim omrežjem EU prek Litve/Poljske.³⁷ Ta zagotavlja dobro podlago za hitro napredovanje v smeri energetske neodvisnosti.

Načrtujejo se prvi regionalni projekti, ki vključujejo sodelovanje med severnomorskimi državami na področju energije, opredeljujejo pa se tudi regionalni grozdi. Severnomorsko vozlišče za električno energijo, načrtovan umetni otok, ki ga obkroža več tisoč vetrnih turbin, bo prinesel konkretne koristi evropskim delavcem in odjemalcem.

Gradnja južnega plinskega koridorja napreduje. Ta projekt je še naprej strateško pomemben za prizadevanja EU za diverzifikacijo, saj zagotavlja nove vire plina po novi poti.

V zvezi z izboljšanjem povezanosti Iberijskega polotoka z notranjim trgom energije je bil sicer dosežen napredek, vendar ni zadosten. Leta 2017 so regulatorji Francije in Španije sprejeli odločitev o čezmejni razporeditvi stroškov za daljnovod v Biskajskem zalivu, s katerim se bo

³⁶ Od enajstih držav članic, ki leta 2017 niso dosegle cilja 10-odstotne čezmejne elektroenergetske povezanosti (Bolgarija, Ciper, Nemčija, Francija, Irska, Italija, Poljska, Portugalska, Romunija, Španija in Združeno kraljestvo), jih sedem – Romunija, Nemčija, Francija, Italija, Bolgarija, Portugalska in Irska – zdaj izvaja projekte skupnega interesa, s katerimi bi morali doseči ta cilj do leta 2020.

³⁷ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8d3b7da2-562e-11e7-a5ca-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-31392329>.

zmogljivost povezovalnih daljnovodov med obema državama skoraj podvojila, ko bo leta 2025 končan. Razvoj povezovalnega daljnovoda med Španijo in Portugalsko poteka v skladu z načrtom, Portugalska pa bo z njegovim začetkom obratovanja dosegla cilj 10-odstotne povezanosti. Razvoj vzhodne plinske osi od Španije in Portugalske proti notranjemu trgu plina napreduje, z načrtovanim novim plinovodom pa se bo odpravila prezasedenost francoskega omrežja.

Povezan in varno upravljan trg energije poleg fizične infrastrukture zahteva tudi boljše usklajevanje med operaterji prenosnih sistemov ter dokončanje prednostnega razvrščanja notranjih izmenjav pred izmenjavami med območji. Za zagotovitev popolne prilagodljivosti oskrbe s plinom bosta ključna tudi učinkovitejša uporaba skladišč za plin in razvoj resnično svetovnega trga utekočinjenega zemeljskega plina.³⁸

Energetski prehod kot priložnost za naložbe

Dokončanje energetske unije in pospešitev energetskega prehoda prinašata ogromne priložnosti za naložbe. Zato je bila sprostitev naložb ena od glavnih prednostnih nalog energetske unije v letu 2017. Evropska unija je k temu prispevala na več načinov.

Na podlagi evropskega načrta za naložbe so bile doslej v okviru Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI) zagotovljene naložbe v skupni vrednosti 240,9 milijarde EUR, pri čemer je energetski sektor na prvem mestu glede števila odobrenih dejavnosti EFSI. Večina podprtih projektov se nanaša na naložbe v energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost in energetsko infrastrukturo.³⁹

Poleg tega so države članice pospešile uporabo evropskih strukturnih in investicijskih skladov za podporo energetskega prehodu – v prvi polovici leta 2017 se je število projektov na terenu močno povečalo. V okviru prednostne naložbe v zvezi z nizkoogljičnim gospodarstvom je bilo do konca junija 2017 približno 28 % (ali 18 milijard EUR⁴⁰) proračuna dodeljenega več kot 8 500 konkretnim projektom (v primerjavi z 19 % do konca leta 2016⁴¹), izvajanje pa se bo nadaljevalo do konca leta 2023.⁴² V prometnem sektorju se bo z instrumentom za povezovanje Evrope za promet do konca leta 2017 zagotovilo 22,4 milijarde EUR, pri čemer bodo v EU mobilizirane skupne naložbe v vrednosti približno 46,7 milijarde EUR.

Lani je Komisija napovedala tudi pobudo „Pametno financiranje pametnih stavb“, da bi spodbudila naložbe v energijsko prenovo stavbnega fonda Evrope.⁴³ Pobuda, ki se načrtuje v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko, bo državam članicam omogočila, da združijo različne vire javnega in zasebnega financiranja, da bi gospodinjstvom in MSP zagotovile dostop do prilagojenih posojil za prenovo.

Glede na ogromne potrebe po naložbah na področju prenove stavb je treba v veliko večjem obsegu mobilizirati zasebne vire financiranja. Novembra 2016 je skupina finančnih institucij

³⁸ Glej tudi strategijo, ki jo je Komisija predlagala leta 2016 v sporočilu COM(2016) 49 final.

³⁹ Vir: Podatki EIB in Evropske komisije iz oktobra 2017.

⁴⁰ Vključuje podporo EU in nacionalno sofinanciranje.

⁴¹ Nekateri od rezultatov do konca leta 2016 so odločitve o več kot 1 000 MW dodatne zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov ter izboljšanje razreda porabe energije za 130 000 gospodinjstev.

⁴² Da bi Komisija zagotovila preglednost, objavlja posodobljene podatke o evropskih strukturnih in investicijskih skladih, na voljo na spletnem naslovu <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>, vključno z letnimi poročili o napredku pri doseganju dogovorjenih ciljnih vrednosti kazalnikov. Dodatni podatki o izvajanju za različna področja bodo zagotovljeni decembra 2017 s prvim strateškim poročilom o evropskih strukturnih in investicijskih skladih.

⁴³ Stavbe obsegajo približno 40 % porabe končne energije, tri stavbe od štirih pa so zdaj neučinkovite.

za energijsko učinkovitost (Energy Efficiency Financial Institutions Group – EEFIG) s podporo Evropske komisije uvedla platformo za zmanjševanje tveganj na področju energetske učinkovitosti (De-risking Energy Efficiency Platform – DEEP), da bi okrepila zaupanje ter načrtovalcem projektov in vlagateljem pomagala bolje oceniti tveganja in koristi naložb v energijsko učinkovitost.⁴⁴ To je največja javna zbirka podatkov za celotno EU, vsebuje pa podatke o več kot 7 800 projektih, ki kažejo, da je energetska učinkovitost finančno privlačna. Poleg tega je bil junija 2017 uveden nabor orodij za postopke odobritve posojil za finančne institucije, da bi se bankam in vlagateljem pomagalo povečati zagotavljanje kapitala za energijsko učinkovitost z zagotovitvijo okvira za ocenjevanje tveganj in koristi takih naložb.⁴⁵

Druga pobuda, ki se bo začela izvajati letos, je svetovalna platforma za naložbe v mesta. Razvija jo Komisija v partnerstvu z Evropsko investicijsko banko, temeljila pa bo na obstoječih strukturah v okviru Evropskega svetovalnega vozlišča za naložbe. Mestnim organom, ki so nosilci projektov in/ali upravičenci, zagotavlja prilagojeno svetovanje in finančne možnosti.

Olajševalni ukrepi za naložbe: delovanje Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI) ali evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladi ESI)

POVEZOVALNI DALJNOVOD MED ITALIJO IN FRANCIJO (IT–FR): (170 milijonov EUR) podpora za italijanski del povezave za visokonapetostni neposredni tok Piemont–Savoja, ki povezuje Francijo in Italijo prek Alp.

POVEZOVALNI DALJNOVOD ZA VISOKONAPETOSTNI ENOSMERNI TOK NORDLINK (DE–NO): (150 milijonov EUR) podpora za prvo povezavo med Nemčijo in Norveško, s katero se bosta izboljšali diverzifikacija in zanesljivost oskrbe ter okrepilo povezovanje trga električne energije v obeh državah in v regiji.

HIBRIDNA OBVEZNICA ZA SKUPINO ENERGA (PL): (250 milijonov EUR) triletni program naložb (2017–2019) za posodobitev in razširitev distribucijskega omrežja na severnem in osrednjem Poljskem. S programom se bo olajšalo tudi priključevanje novih uporabnikov sistema, vključno s proizvajalci energije iz obnovljivih virov.

RIGA TRANSPORT COMPANY (LV): (175 milijonov EUR) posojilo EFSI, združeno z nepovratnimi sredstvi IPE in zagotovljeno podjetju Riga Transport Company za izgradnjo infrastrukture za vodikova goriva, namenjene avtobusom z vodikovimi gorivnimi celicami.

SKLAD ZA INFRASTRUKTURO BALTCAP INFRASTRUCTURE FUND (LT, LV, EE): projekt EFSI za podporo naložbi EIB (do 20 milijonov EUR) v sklad za infrastrukturo BaltCap Infrastructure Fund, tj. sklad za splošno infrastrukturo, osredotočen na projekte na področju energije iz obnovljivih virov, energetske učinkovitosti in prometa v treh baltskih državah.

PROJEKT SOCIALNIH STANOVANJ V STAVBAH S SKORAJ NIČELNO PORABO ENERGIJE V NAVARRI (ES): to posojilo EIB v vrednosti 39 milijonov EUR, podprto z jamstvom EU v okviru EFSI, bo podprlo izgradnjo 524 socialnih stanovanjskih enot v Pamploni v Navarri. Stanovanjske enote bodo stavbe s skoraj ničelno porabo energije.

⁴⁴ <https://deep.eefig.eu/>.

⁴⁵ <https://valueandrisk.eefig.eu/>.

PROGRAM PRENOVE VEČSTANOVANJSKIH STAVB (LT): (podpora skladov ESI v vrednosti 314 milijonov EUR za obdobje 2014–2020 z možnostjo povečanja sredstev iz EFSI) namenjen povečanju energijske učinkovitosti toplotno najintenzivnejših večstanovanjskih stavb na podlagi več finančnih instrumentov (posojila in jamstva).

Opozoriti je treba, da je Komisija v okviru revizije sistema Evropske unije za trgovanje z emisijami za obdobje po letu 2020 predlagala, naj sklad za inovacije podpre inovacije v energetske sektorju in industriji. Komisija je leta 2017 organizirala več strokovnih okroglih miz po posameznih sektorjih, da bi tako ustrezno opredelila področje uporabe sklada.⁴⁶ Predlog zajema tudi vzpostavitev sklada za posodobitev, ki bo države članice z manjšimi prihodki podpiral pri posodobitvi njihovih energetskih sistemov.

Kljub tem prizadevanjem bi se lahko naredilo več, da bi se ustvarilo naložbam prijazno okolje. Neusklajene in nepredvidljive nacionalne energetske in podnebne politike zmanjšajo gotovost naložb. Do nedavnega je samo nekaj držav članic imelo podnebne in energetske načrte in strategije za obdobje po letu 2020. Nobena ni imela celovitega načrta po vseh petih razsežnostih energetske unije, zgolj nekaj vlad pa je pri opredelitvi nacionalnih politik obravnavalo čezmejne vplive. S celovitimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti bodo lahko morebitni vlagatelji sprejemali potrebne dolgoročne odločitve o naložbah za obdobje po letu 2020.⁴⁷

Da bi se spoprijeli z naložbenimi izzivi, povezanimi z energetskim prehodom, je treba financiranje uskladiti s cilji energetske in podnebne politike. Trajnostne naložbe so postale eden od novih prednostnih ukrepov unije kapitalskih trgov. Z objavo smernic za pomoč podjetjem pri razkrivanju okoljskih in družbenih informacij junija 2017 je bila izvedena pomembna pobuda. Delovati je začela strokovna skupina na visoki ravni za vzdržne finance, da bi Komisiji svetovala o tem, kako zagotoviti, da se trajnost upošteva v finančnih predpisih EU in pri tržnih praksah. Skupina bo zagotovila priporočila na začetku leta 2018.⁴⁸ Medtem ima Evropa še naprej vodilno vlogo na tem področju, zlasti Francija pa je januarja izdala nasploh prvo državno referenčno zeleno obveznico (v rekordni vrednosti 7 milijard EUR). EIB je še naprej največji izdajatelj zelenih obveznic na svetu, njen portfelj pa se stalno povečuje.

Septembra je bila sprejeta pomembna odločitev o olajševanju naložb v energijsko učinkovitost stavb. V nedavnih smernicah Eurostata o evidentiranju pogodb o zagotavljanju prihranka energije v vladnih računih⁴⁹ je pojasnjeno statistično evidentiranje takih pogodb, vključno z okoliščinami, v katerih je treba te pogodbe evidentirati zunaj bilanc stanja vlade. To bo občinam olajšalo uporabo pogodb o zagotavljanju prihranka energije za izboljšanje energijske učinkovitosti javnih stavb, kot so bolnišnice, šole ali socialna stanovanja, brez negativnega vpliva na javni primanjkljaj in dolg. Poleg tega bo olajšalo razvoj močnejšega trga ponudnikov pogodbenega zagotavljanja prihranka energije, vključno s številnimi malimi in srednjimi podjetji. Pozneje letos bo izdan praktični priročnik za delavce v praksi.

Zunanja razsežnost energetskega prehoda

⁴⁶ COM(2015) 337 final.

⁴⁷ Povzetek, v katerem je predstavljeno stanje v vsaki državi članici v zvezi s pripravo osnutka celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta, je priložen temu poročilu.

⁴⁸ Strokovna skupina na visoki ravni je julija 2017 objavila svoje vmesno poročilo in do 20. septembra izvajala javno posvetovanje.

⁴⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/7959867/Eurostat-Guidance-Note-Recording-Energy-Perform-Contracts-Gov-Accounts.pdf/>.

Zunanje in razvojne politike EU so ključne za podporo prehodu na čisto energijo in nizkoogljično gospodarstvo na svetovni ravni ter okrepitev energetske varnosti in konkurenčnosti EU.

EU je leta 2017 okrepila sinergije med svojimi podnebnimi in energetske diplomacijami. V odziv na namero vlade Združenih držav, da odstopi od Pariškega sporazuma, je EU znova potrdila svojo zavezanost svetovnemu boju proti podnebnim spremembam ter krepila svoja obstoječa globalna partnerstva. EU si bo še naprej prizadevala vzpostaviti nova zavezništva z državami od gospodarsko najrazvitejših do najranljivejših otoških držav. EU je lani precej povečala podnebno financiranje in leta 2016 državam v razvoju zagotovila več kot 20 milijard EUR.⁵⁰

EU je v celoti podprla Podnebni in energetski akcijski načrt za rast z vrha skupine G20 v Hamburgu ter okrepila sodelovanje z več ključnimi partnerji, zlasti Azijo. Podpisala je delovni načrt na področju energije s Kitajsko in memorandum o sodelovanju z Japonsko, da bi spodbujala svetovni trg utekočinjenega zemeljskega plina. Krepitev povezav z Indijo se je nadaljevala s skupno izjavo voditeljev EU in Indije o energiji in podnebjju, ki je bila sprejeta 6. oktobra 2017. Poleg tega je EU okrepila odnose z Iranom na področju energije in podnebja ter organizirala nasploh prvi poslovni forum EU in Irana o trajnostni energiji.

EU je spodbujala sprejetje daljnosežne strategije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v okviru Mednarodne pomorske organizacije, da bi zagotovila, da sektor mednarodnega pomorskega prometa prispeva k skupnim svetovnim prizadevanjem za doseganje ciljev Pariškega sporazuma, in nadaljevala delo v okviru Mednarodne organizacije civilnega letalstva za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz letalstva.

Nastanek svetovnega trga ogljika, zlasti s povezovanjem sistemov za trgovanje z emisijami, je dolgoletni cilj EU. Tak trg zagotavlja možnosti za dodatno zmanjšanje emisij ob hkratnem znižanju stroškov blažitve podnebnih sprememb. Svet in Evropski parlament zdaj obravnavata predloge za podpis in sklenitev sporazuma s Švico o povezovanju sistemov za trgovanje z emisijami. EU ima še naprej dejavno vlogo tudi drugod po svetu, in to v okviru večstranskih pobud⁵¹ in dvostranskih dejavnosti, zlasti krepitev sodelovanja s Kitajsko, ki pripravlja sistem na nacionalni ravni.

Pomemben poudarek pri sodelovanju EU s svojimi sosedi je na energiji. Prednostno se obravnavajo regulativne reforme in reforme trga, spodbujanje energijske učinkovitosti in uporabe energije iz obnovljivih virov, vzpostavljanje povezav, spodbujanje zanesljive oskrbe z energijo ter najvišjih standardov jedrske varnosti. V letu 2017 je Ukrajina naredila velik napredek pri regulativnih reformah. Izvedla je reformo okvira politike za trg električne energije in energijsko učinkovitost. Poleg tega ustanavlja obsežen sklad za financiranje energijske učinkovitosti v stanovanjskem sektorju, ki ga bo med drugim finančno podprla tudi EU.

EU še naprej zagotavlja, da se energija ustrezno upošteva pri sedanjih in prihodnjih trgovinskih pogajanjih s tretjimi državami. To je ključno za to, da se zagotovi trajnostni dostop do energije na svetovnih trgih, evropskim podjetjem omogoči, da v celoti izkoristijo poslovne priložnosti na izvoznih trgih, ter podpre energetski prehod v tretjih državah s strokovnim znanjem in tehnologijo EU.

⁵⁰ Podnebno financiranje EU, EIB in držav članic.

⁵¹ Kot je partnerstvo za pripravljenost za sodelovanje na trgu, ki ga upravlja Svetovna banka, in sodelovanje pri dejavnostih in usposabljanju v zvezi z mednarodnim partnerstvom za trgovanje z emisijami (ICAP).

Energetsko partnerstvo med Afriko in EU zagotavlja pomemben okvir za sodelovanje na področju trajnostne energije. Poleg tega EU podpira afriško pobudo na področju energije iz obnovljivih virov⁵². Komisija prispeva k ciljem te pobude zlasti s svojimi instrumenti kombiniranja, pri katerih se z nepovratnimi sredstvi sprostijo naložbe javnega ali zasebnega sektorja v sektor energije iz obnovljivih virov. Po ocenah je bilo doslej uporabljene skupno 4,8 milijarde EUR za dodatno zmogljivost proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Komisija zagotavlja tudi neposredno podporo zasebnemu sektorju v okviru pobude ElectriFI, katere sedanji portfelj naložb je vreden približno 30 milijonov EUR, z njim pa se bo v tej fazi predvidoma zagotovilo približno 88 MW nove inštalirane moči za energijo iz obnovljivih virov. Nazadnje, Komisija je aprila 2017 soorganizirala okroglo mizo na visoki ravni o naložbah v trajnostno energijo v Afriki, da bi spodbudila sodelovanje zasebnega sektorja EU v afriškem sektorju čiste energije. Na vrhu Afriške unije in Evropske unije novembra 2017 se bo predvidoma podprlo partnerstvo za raziskave in inovacije na področju podnebnih sprememb in trajnostne energije.

Poleg tega je EU še naprej krepila energetska varnost, pri čemer je sodelovala z mednarodnimi partnerji, da bi okrepila svetovne trge energije na podlagi preglednosti in izmenjave dobrih praks. V zvezi s tem je še naprej pomemben odnos z Združenimi državami Amerike, ki se nadaljuje v okviru Energetskega sveta EU-US in njegovih delovnih skupin.

Komisija je 9. junija 2017 sprejela priporočilo Svetu Evropske unije za odobritev pogajanj o sporazumu z Rusko federacijo o delovanju načrtovanega plinovoda Severni tok 2. Komisija od Sveta zahteva soglasje za odločen mandat, na podlagi katerega bo pripravljena začeti pogajanja z Rusijo. V nedavnem predlogu spremembe direktive o plinu je pojasnjeno, da za plinovode, ki vodijo v tretje države in iz njih, do meje pristojnosti Unije veljajo skupna pravila za notranji trg zemeljskega plina. Mednarodni sporazumi z zadevnimi tretjimi državami bodo še naprej najpomembnejši instrument za zagotovitev usklajenega regulativnega okvira za celotni plinovod.

IV. Energetska unija – pot do dokončanja

EU je zaradi napredka v letu 2017 na dobri poti, da izvede projekt energetske unije ter zagotovi delovna mesta, rast in naložbe. Komisija je predložila večino zakonodajnih predlogov, potrebnih za zagotovitev predvidljivega regulativnega okvira, uvajajo pa se tudi olajševalni ukrepi za pospešitev javnih in zasebnih naložb ter podporo socialno pravičnemu prehodu na čisto energijo. Vendar so za zagotovitev dokončanja energetske unije do konca mandata sedanje Komisije leta 2019 nujno potrebna dodatna prizadevanja. Zato je potreben resničen napredek pri sprejemanju zakonodajnega okvira, izvajanju omogočiteljskega okvira in zagotavljanju sodelovanja vseh delov družbe.

Zagotovitev zakonodajnega okvira

V skladu s skupno izjavo o zakonodajnih prednostnih nalogah je treba hitro in uspešno zaključiti razprave v Evropskem parlamentu in Svetu ter med njima. Sozakonodajalca sta že sprejela sklep o izmenjavi informacij v zvezi z medvladnimi sporazumi med državami članicami in tretjimi državami na področju energije⁵³ ter uredbo o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom⁵⁴, s čimer sta zagotovila boljše čezmejno sodelovanje in več

⁵² Afriška pobuda, katere cilj je do leta 2020 povečati zmogljivost Afrike za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov za 10 GW, do leta 2030 pa izkoristiti 300 GW potenciala Afrike za energijo iz obnovljivih virov.

⁵³ Sklep (EU) 2017/684 (UL L 99, 12.4.2017, str. 1–9).

⁵⁴ Uredba (EU) 2017/1938 (UL L 280, 28.10.2017, str. 1–56).

solidarnosti v primeru krize. Ta mesec sta dosegla tudi politični sporazum o pregledu sistema EU za trgovanje z emisijami. Ti primeri kažejo, da lahko Evropska unija in njene institucije dosežejo pomembne rezultate, če obstaja politična volja.

Komisija sozakonodajalca spodbuja, naj ohranita splošno usklajenost med preostalimi zakonodajnimi predlogi in visoko raven ambicioznosti, da bo lahko EU utrdila svojo vodilno vlogo pri prehodu na čisto energijo, zlasti v zvezi z upravljanjem, obnovljivimi viri, podnebnimi ukrepi, energijsko učinkovitostjo in inovativnostjo na področju čiste energije. Tako bo lahko EU v okviru spodbujevalnega dialoga leta 2018 dosegla resničen napredek pri svojih zavezah na podlagi Pariškega sporazuma ter izpolnila visoka pričakovanja, ki jih imajo državljani Evrope za prehod na čisto energijo.

Zagotovitev omogočitenega okvira

V letu 2018 bo spodbujanje naložb v inovativne mestne projekte v širšem okviru agende EU za mesta prednostna naloga. Komisija bo sodelovala s pionirskimi mesti in regijami, da bi podprla medsektorske inovativne projekte, na podlagi katerih se lahko preskusijo novi poslovni modeli in uporabne tehnologije. Take inovativne projekte bi bilo treba ponoviti po vsej Evropi in na svetovni ravni. Vrh En planet decembra 2017, tretje ministrsko zasedanje Misije: inovativnost maja 2018 in vrhunsko srečanje nedržavnih akterjev o podnebjju v San Franciscu septembra 2018 so dobre priložnosti za to, da se predstavi vodilna vloga Evrope in evropskih mest v zvezi z inovativnostjo na področju čiste energije.

Poleg tega bo Komisija okrepila podporo oglično intenzivnim regijam na prehodu ter jim pomagala razviti kratkoročne rešitve in dolgoročne strategije za spodbujanje trajnostnega gospodarskega preoblikovanja. To bo dosegla z združitvijo dela skupin EU v posameznih državah za večje število držav članic in platforme za več deležnikov na področju premogovno in oglično intenzivnih regij na prehodu, ki bo vzpostavljena decembra 2017.

Druga prednostna naloga bo zagotoviti, da so prizadevanja industrije usklajena s prizadevanji oblikovalcev politik, da se podpre prehod na čisto energijo v strateških sektorjih, kot so sektor energije iz obnovljivih virov, gradbeništva in akumulatorjev. Začetek foruma o konkurenčnosti industrije na področju čiste energije bo dodatno spodbudil postopek.

Nazadnje, Komisija bo spodbujala naložbe v čisto energijo kot pomemben vidik posodabljanja gospodarstva v okviru svojih različnih pobud za naložbe, kot so predstavniki za naložbe, podporna služba za strukturne reforme in Evropsko svetovalno vozlišče za naložbe.

Sodelovanje vseh delov družbe

Energetska unija bo uspešna samo, če se vsi segmenti družbe združijo in pomikajo v isto smer, kot so že pokazali nekateri pionirji.⁵⁵ Podpredsednik Šefčovič je na drugem krožnem potovanju na temo energetske unije doslej obiskal 17 držav članic ter z vladami in nacionalnimi deležniki razpravljal o stanju izvajanja energetske unije. Sestanki z mladimi, državljani, na katere vpliva energetske prehod, izumitelji, socialnimi partnerji in civilno družbo, župani in drugimi politiki zagotavljajo pozitivne primere, kako je energetske prehod uresničljiv v praksi. Komisija bo še naprej zagotavljala sodelovanje vseh ravni družbe, zlasti mladih, ter tesneje povezovala evropska, nacionalna in lokalna prizadevanja. Zagotavljala bo

⁵⁵ Kot je organizacija Bertrand Picard's World Alliance for Efficient Solutions (<http://alliance.solarimpulse.com>) ali skupina Breakthrough Energy Coalition, ki so jo ustanovili Bill Gates in drugi na vrhunskem srečanju o podnebjju v Parizu decembra 2015 (<http://www.b-t.energy/>).

priložnosti za izvedbo preglednega in konstruktivnega dialoga o osnutkih celovitih nacionalnih energetske in podnebne načrtov, ki jih morajo države članice predložiti na začetku leta 2018, med vsemi zadevnimi stranmi. Komisija bo skrbno ocenila te osnutke načrtov in o tem poročala v svojem naslednjem poročilu o stanju energetske unije.

V. SKLEPNE UGOTOVITVE

Energetska unija je kot projekt dosegla ključno razpotje. Tako kot v preteklem letu, bi morali tudi v letu 2018 doseči pomembne rezultate. Zato bo Komisija nadaljevala svoja prizadevanja za izvedbo olajševalnih ukrepov, ki prinašajo spremembe na terenu in resnične koristi vsem Evropejcem. Komisija poziva:

- zakonodajalca, naj znova podvojita svoja prizadevanja za hitro doseg dogovora o zakonodajnih predlogih. Komisija bo po svojih najboljših močeh olajševala ambiciozen in pravočasen izid;
- države članice, naj okrepijo delo v zvezi s svojimi celovitimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti, da bodo zagotovile predvidljivost za vlagatelje, in pravočasno predložijo osnutke načrtov, da bodo lahko EU in njene države članice še naprej dokazovale vodilno vlogo v okviru svetovnega spodbujevalnega dialoga o podnebjem leta 2018. Komisija je pripravljena zagotoviti dodatno pomoč;
- družbo kot celoto ter vse zadevne evropske, nacionalne, regionalne ali lokalne deležnike, naj dejavno sodelujejo pri energetskem prehodu in prispevajo k njegovemu uspehu.